

Сіренко Н.М.
д.е.н., професор
Бурковська А.В.
к.е.н., доцент
Лункіна Т.І.
к.е.н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Починаючи з 50-х років ХХ століття в американськими науковцями було розроблено багато концепцій щодо визначення та сутності соціальної відповідальності. В Європі поняття «соціальна відповідальність» виникла лише наприкінці ХХ століття і офіційно опублікована у «Зеленій книзі з корпоративної соціальної відповідальності» у 2001 році.

Актуальності соціальна відповідальність у світі досягла у 70-80-х роках, коли діяльність підприємств почала завдавати серйозних збитків та загроз як населенню, так і природному середовищу – забруднення річок, катастрофи, спричинені виробничою діяльністю, в результаті втрата здоров'я людства.

Однією з перших праць, присвячених проблемі соціальної відповідальності корпорацій, було дослідження Говарда Бауена під назвою «Соціальна відповідальність бізнесмена», яке було опубліковано у 1953 році. Бауен стверджував, що відколи соціальні інституції формували економічні наслідки, слід було очікувати, що бізнесові фірми як економічний результат суспільних інтересів повинні враховувати соціальний аспект бізнесової діяльності [4].

Як напрямок менеджменту, соціальна відповідальність підприємств з'явилася в 1950-х роках в США. Практика компаній, що може бути позначена як соціально відповідальна, приймала різноманітні форми: пожертвування на благодійність, послуги спільноті, покращення добробуту найманих працівників, захист навколишнього середовища, взаємодія з громадою, тощо.

Протягом ХХ століття соціальна відповідальність стала частиною управління в системі менеджменту підприємств, організацій, корпорацій і отримала подальший розвиток у міжнародних нормативних документах.

Починаючи з 20-х років ХХ століття такі автори як: А. Пейдж, П. Друкер, Ч. Бернارد, Г. Боуен, почали звертати увагу корпорацій на те, що окрім функціонування на комерційних засадах є потреба у піклуванні і не завданні шкоди навколишньому середовищу і суспільству. К. Девіс, Р. Бломстр, Дж. М. Гуїр, інші, наголошували на тому, що корпорації мають зобов'язання і повинні нести соціальну відповідальність за свої рішення і дії.

Починаючи з 1980-х років формується звітність щодо сталого розвитку, на глобальному рівні проводяться конференції присвячені даному питанні. На початку ХХІ століття соціальна відповідальність посідає одну із ключових позицій при здійсненні діяльності підприємств та веденні бізнесу.

Ключову роль у формуванні й популяризації соціальної відповідальності в Україні відіграє експертна організація Центр «Розвиток КСВ», яка була заснована у 2008 році. Метою діяльності є впровадження соціальної відповідальності задля системних і якісних змін в Україні.

Дана організація об'єднує 40 компаній України серед яких: ЕУ, Небесна криниця, Василь Кисіль і Партнери, Нова пошта, ДТЕК, Артеріум, Оболонь, 1+1, тощо. Близько 20 компаній виступають партнерами Центру КСВ у освітніх проектах, а саме: Ericsson, Samsung, Melexis, Syngenta, Київстар та інші. Працює на всій території України з більш ніж 100 компаніями, 200 університетами, 20 школами, 60 державними компаніями і 40 муніципалітетами [1].

Основними здобутками Центру КСВ є:

- 1) приєднання України до розробки міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000;
- 2) формування спільноти соціально відповідальних компаній;
- 3) проведення щорічного Конкурсу кейсів з КСВ;
- 4) запровадження Індексу прозорості державних компаній як індикатора реформ державної власності;
- 5) створення платформи для взаємодії бізнесу та університетів й шкіл задля підвищення якості вищої і середньої освіти в Україні (Національний форум «Бізнес і університети», Лабораторія «Бізнес і університети»).

У цілому, Центр КСВ протягом 2008-2015 років реалізував понад 80 проектів, підготував та видав більше 135 публікацій, провів більше 250 публічних заходів, в яких взяли участь близько 4500 представників бізнесу, громадських організацій та ЗМІ [1].

Протягом досліджуваного періоду в Україні з'явилися перші фахові організації, українська мережа Глобального Договору охоплює понад 140 українських організацій, близько ста підприємств декларують власну соціальну відповідальність, причому лише 13 з них публікують звіти із соціальної відповідальності і 24 компанії декларують на корпоративних веб-сайтах діяльність у 3 і більше категоріях соціальної відповідальності (із дев'яти). Створено групу менеджерів, відповідальних за аспекти соціальної відповідальності українських компаній, тощо [2].

Говорячи про соціальну відповідальність актуальним на сьогодні питанням є проблема відповідальності в державному управлінні. На офіційному сайті українського юридичного порталу – Радник виокремлюють в державному управлінні такі види відповідальності: політична, юридична, моральна та конституційна.

На рівні підприємництва розуміння соціальної відповідальності відображає два підходи:

- підприємництво вважається соціально-відповідальним, якщо при отриманні прибутку підприємство не порушує законодавство та норми державного регулювання;
- підприємство, окрім отримання високих економічних результатів враховує людські і соціальні аспекти розвитку бізнесу, тобто досягається соціальний ефект [3].

Інтеграція України у світове співтовариство вимагає від підприємств, населення, держави запроваджувати та дотримуватись принципів соціальної відповідальності. За допомогою дбайливого та заощадливого ставлення до навколишнього середовища, етичного поведіння, активної соціальної політики держави можна говорити про сприятливий соціально-економічний розвиток, який відповідатиме за добробут і здоров'я суспільства в державі.

1. *Бібліотека КСВ : Центр Розвиток корпоративної соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csr-ukraine.org>.*

2. *Блоги : Соціально-відповідальний бізнес : спільнота [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.svb.org.ua>.*

3. *Головко Н. А. Проблема моральної відповідальності в марксистській етиці / Н. А. Головко. — К. : Думка, 1972. — 231 с.*

4. *Bowen H. R. Social responsibilities of the business man / H. R. Bowen. — N. Y. : Harper&Row, 1953. — 276 p.*